

הנחיות לסטודנטים בהכנת הצעת מחקר לתזה או לדיסרטציה

(1) פסקת פתיחה לסבר את האוזן ולהציג באופן כללי את הנושא

(2) רקע תיאורטי:

א. **שאלת המחקר** – מקסימום של כמה משפטים, קצר ולעניין, ובצורת שאלה. אין לנסח שאלה שהתשובה עליה היא "כן" או "לא" אלא יש לשאוף לשאלה מתוחכמת שהתשובה עליה אינה "רשימת מכולת" אלא דיון בנושא. לא משהו בסגנון "מתי קם קיבוץ" "חפץ חיים" ומה הייתה תרומתו ליישוב הארץ בשנים 1950-1990? "אלא "על איזה רקע החליטו מקימי קיבוץ "חפץ חיים" להקים קיבוץ, ובאיזה אופן השפיעו האידיאולוגיה והרקע של מקימיו על הדרכים שבאמצעותם שינה הקיבוץ את דפוסי ההתיישבות בארץ בין השנים 1990-1950?"

ב. **סוגיית מסגרת** - כאן יש להציג את הנושא הרחב אליו משתייך נושא המחקר. כדי לעשות זאת יש להפשיט מהנושא את סממני ההיכר הספציפיים שלו כגון מקום, תקופה, אוכלוסיית יעד, דת וכדומה. לדוגמה, מחקר העוסק בבניית חייהן מחדש של ניצולות שואה במחנות העקורים, סוגיית המסגרת היא "זהות נשית לאחר טראומה". לא "שואה" אלא משהו כללי יותר הכולל בתוכו שואה, דהיינו "טראומה". לא "נשים יהודיות" אלא נשים בכלל. במחקר העוסק ב"מדוע הנשיא האמריקני פרנקלין דלנו רוזבלט לא נתן הוראה להפציץ את אושוויץ?" סוגיית המסגרת היא "קבלת החלטות על ידי ממשל בשעת מלחמה". לא "רוזבלט" או "ארה"ב" ולא "שואה" אלא מלחמה וקבלת החלטות באופן כללי. סוגיית המסגרת במחקר על רב ופוסק שפעל בצפון אפריקה בשלהי המאה ה-19 ומעמדו בקהילה, יכולה להיות "דפוסי ההנהגה המסורתית-מקומית בתברות קולוניאליסטיות"; סוגיית המסגרת במחקר העוסק בהתייחסות האצ"ל למשפטיהם של עולי הגרדום יכולה להיות "התייחסות תנועות מחתרת למערכת המשפט של השלטון הקולוניאליסטי"; מחקר על פייטנים יהודיים באשכנז בימי הביניים קשור בסוגיית מסגרת של "מקומה של הליטורגיה הדתית ומחבריה במרכז אירופה" בתקופה הנידונה וכן הלאה.

ג. **מודל תיאורטי** – מתוך סוגיית המסגרת מחפשים מודל תיאורטי שמציין את המאפיינים הכלליים האמורים לבוא לידי ביטוי בכל אחת מהדוגמאות והדגמים שכלולים בתוך סוגיית המסגרת. אם סוגיית המסגרת היא "זהות נשית לאחר טראומה" מחפשים מאמרים העוסקים בזהות נשית, או נשים לאחר טראומות ומחפשים בתוך מאמרים אלה מודל שהחוקר בנה. אחת הדרכים לחפש הוא באמצעות [GOOGLE SCHOLAR](https://scholar.google.com/) או מנוע חיפוש דומה. אפשר גם לבנות בעצמך מודל מתוך מאמר תיאורטי בנושא של סוגיית המסגרת או מתוך מאמר העוסק בדוגמה אחרת (ולא נושא המחקר שלך). כדי לבנות מודל יש להוציא מהמאמר את האפיונים של סוגיית המסגרת (מה הם האפיונים של X?) ולערך אותם בצורה מסודרת על פי קטגוריות או נושאים.

בדרך כלל מחקרים במדעי החברה משתמשים במודלים ועל כן לרוב יש לחפש מודלים בתוך מאמרים בכתבי עת של מדעי החברה. בשונה ממדעי החברה, שם המודל ובנייתו הם עיקר המחקר, במדעי הרוח והיהדות המודל משמש כלי עזר בלבד והוא כלל וכלל אינו עיקר העבודה. זאת ועוד, לא תמיד כל הפרמטרים המוצגים במודל יבואו לידי ביטוי במחקר הספציפי שלך, ואז כמובן זה נושא לדיון: מדוע אלמנט זה או אחר המוצגים במודל אינם באים לידי ביטוי ב"תרגיל על מודל" שאתה עושה בעבודה שלך?! את התשובה לשאלה זו לא ניתן למצוא בשום ספר, זה עכשיו תלוי בניתוח שלך. אם התשובה היא "כי במקרה שלנו יש אלמנטים יוצאי דופן", אז יש להציג אלמנטים אלה ולהראות מדוע וכיצד הם

משנים את ההצמדה בין המודל לבין הדוגמה. את הדיון הזה עושים בסוף העבודה, בפרק על דיון ומסקנות, כאן בהצעת המחקר רק מציגים לראשונה את המודל ומסבירים כי במהלך העבודה תיעשה התייחסות למודל והדיון בו יבוא בסיום העבודה לאחר הצגת הדיון ההיסטורי.

ד. **רקע היסטורי** קצר למחקר. עמוד או שניים שבהם מציגים את עיקר הרקע ההיסטורי לעבודה.

3) **רקע מתודולוגי:**

א. **מצב המחקר** – איזה ספרים ומאמרים קיימים נכתבו על הנושא הכללי של נושא המחקר שלך? על הנושא הספציפי? מי כתב את המחקרים ומה הדגש של כל מחקר ומחקר? מהן הנקודות שאליהם המחקרים אינם מתייחסים ומדוע יש מקום למחקר שלך כחידוש?

ב. **מקורות המחקר** – המקורות והמחקרים שבהם תשתמש במחקר ובעיות מיוחדות הקשורות במקורות אלה.

ג. **מתודולוגיה** - באיזו מתודולוגיה תנקוט בעבודה, היסטורית, שילוב כלים של דיסציפלינות שונות? איכותנית, כמותית או שילוב? במילים אחרות, מה תעשה עם המקורות מהסעיף הקודם? באיזה סוג מתודולוגיה אתם מתכוונים לנקוט?

4) **ראשי הפרקים** – הצגה כללית של נושאי ראשי הפרקים שלכם (לא בצורה של ראשי פרקים אלא נושאים, בפרוזה ובפסקאות ולא בנקודות), והרציונל שמאחורי בחירתם והסדר שבו אתה מציג אותם. מדוע בחרתם בראשי פרקים אלה, מדוע בחרתם להציב אותם בסדר זה. יש לוודאי כי סדר ראשי הפרקים הגיוני ולהסביר את הסדר הנבחר.

5) **רשימת ראשי הפרקים** בלי ההסברים.

6) **ביבליוגרפיה** – ראשית חומר ארכיוני מסודר עפ"י סדר א"ב של שמות הארכיונים לציין שם מלא של ארכיון ומיקומו, ופירוט עד לרמה של חטיבות (לא תיקים אינדיבידואליים) שבהם השתמשתם עם שמות החטיבות כדי שיבינו מה הרלוונטיות למחקר, ומספריהם. לאחר מכן ספרות מחקר (ספרים ומאמרים יחד, קודם עברית ואח"כ לועזית), אח"כ עיתונות (שמות של עיתונים ושנים שבהם השתמשתם, אין צורך לפרט כל כתבה), אח"כ ראיונות שאתם מתכוונים לערוך ולפרט מי הם האנשים, אח"כ אתרי אינטרנט עם הכתובת וציון תאריך הצפיה בהם ("נצפה בתאריך X). ביבליוגרפיה לא צריכה לעבור את ה-5 עמודים, לכן אין צורך להכניס כל ספר או מאמר, רק החשובים ביותר.

הצעת המחקר הן למ"א והן לדוקטורט צריכה להגיע לכ-15 עמודים. 10 עמודים של טקסט ו-5 עמודים של ביבליוגרפיה.

בהצלחה!!